

KREDARICA

BILTEN DRUŠTVA SLOVENCEV V NOVEM SADU

Letnik VI. št. 23

WWW.KREDARICA.S5.COM

Novi Sad, september 2006

S POTI PO SLOVENIJI

2. JULIJA V BOHINJU

SREČANJE V MOJI DEŽELI

Naš pevski zbor "Kredarica" je imel priložnost, gostovati 2. julija v Bohinju na 50. srečanju v moji deželi, ki ga je organizirala Slovenska izseljenska matica v sodelovanju s Turističnim društvom Bohinj in lokalno turistično organizacijo. Srečanje v moji deželi nadaljuje tradicijo nekdanjih izseljenskih piknikov /nekaj jih je bilo v Škofji Loki/ in je največje slovensko druženje slovenskih izseljencev in njihovih svojcev v domovini. Tokrat se je v Bohinju zbralo okoli 2.000 gostov, med njimi tudi mi iz Novega Sada /20 članov našega pevskega zboru in

10 ostalih članov Društva/ z **Albertom Kuznerjem**, predsednikom kot vodjo poti. Z nami sta bila še novinar **Karolj Kovač** in snemalec **Sava Raškovič** iz novosadske televizije APOLO.

Spet smo v Sloveniji

Iz Novega Sada smo krenili 1. julija ob 6. uri z lepim, udobnim 30-sedežnim autobusom Omnistursa. Potovanje je potekalo brez problemov. Spet smo v Sloveniji! /Bili smo novembra prejšnje leto v Novem mestu/. Dočakalo nas je sonce. Radost na licih vseh. Polne oči lepe narave. Vrstili so se

znani predeli, urejena kmetijska gospodinjstva, gozdovi,... Naš zbor, dobre volje poje lepe pesmi in kdo ve kolikokrat spet "Slovenija, od kod lepote tvoje"!

V tem prvem dnevu polno dogajanj. Najprej obisk Brda pri Kranju. Tukaj je bila ena od rezidenc nekdanje skupne dežele, zdaj Republike Slovenije. Član našega Društva **Srdan Radaković** je priskrbel brezplačno dovoljenje za ta obisk. Ker je iz tega kraja nam podrobno pove vse o njem. V parku občudujemo lepo naravo: stoletna drevesa, jezero z belimi, rožnatimi in rume-

nimi lokvanji, labodi, race,... Ptice pojejo, ampak jih zaradi gostote dreves ne vidimo.. Začne deževati in nas opominja, da moramo pohiteti naprej. Čaka nas kosilo v gostilni Krištof na Predoslju v Kranju. Teleča obara in ajdovi žganci so nam pasali. Okoli 19. ure smo se namestili v Dijaškem domu v Kranju, kjer smo spali dve noči in zajtrkovali. Prvo večer smo imeli prosto, ampak zelo kratek čas za srečanje s sorodniki, ki so vedeli, da pridemo in so nas prišli videti. Škoda je, da ni bilo časa za obisk Kranja, kajti drugi dan smo imeli celodnevni program v Bohinju.

Maša v Bohinjski Bistrici

Srečanje v moji deželi se je začelo 2. julija ob desetih dopoldan z mašo v Bohinjski Bistrici v cerkvi Sv. Miklavža. Župnik, gospod **Joža Dolenc** je pozdravil vse prisotne v prepolni cerkvi, a Slovencem iz zamejstva in sveta je med ostalim rekel: - Dobrodošli, dragi rojaki iz vseh koncev Evrope in sveta! Naša župnija in ves Bohinj sta počaščena z vašim prihodom med nas na letošnjo izseljensko nedeljo. Počutite se med nami lepo! Ob tem želimo, da vas se čimveč vrne v domovino. Če pa ne, naj se današnji dan in ta biser slovenske zemlje vtisneta v vaša srca. Naj vas ta spomin spremlja na vse konce sveta. V nas pa bo ostalo okrepljeno spoznanje: Slovenija je veliko večja od raja pod Triglavom. Slovenija je povsod, kjer živijo, delajo in molijo, trpijo in umirajo naši bratje in sestre po krvi in veri. Bog vas živi in ohrani!-

Ob sveti maši je gospod župnik naštel

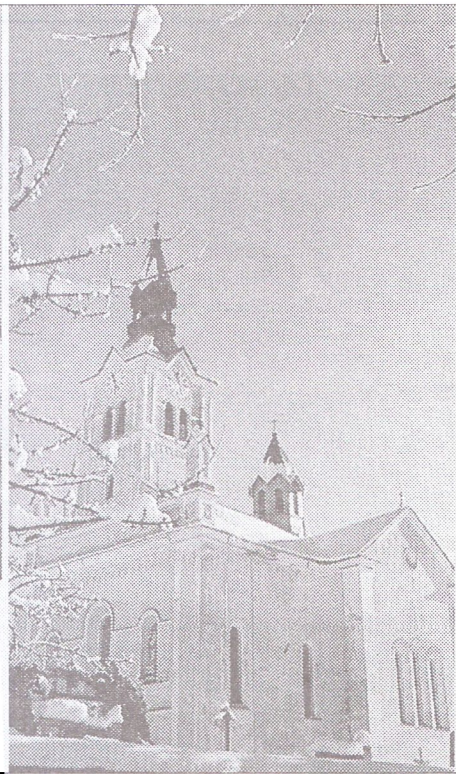
razloge zaradi katerih so Slovenci odšli iz domovine in kakšne so danes njihove zveze s Slovenijo. Potem je naš pevski zbor zapel dve pesmi: AVE VERUM in NABUKO, kvartet pa je zapel OČE NAŠ. Zbor Društva Slovencev France Prešeren iz Makedonije je tudi zapel dve pesmi, skupaj z našim zborom pa so zapeli Ave Marija. Potem nas

ljenske in domače kulturne skupine, poleg znanega slovenskega povezovalca programa **Borisa Kopitarja**.

Med izvajalci programa so bila domača folklorna otroška skupina, znani slovenski pevci, pevec iz Avstralije, od zborov pa pevski zbor Društva Slovencev France Prešeren iz Makedonije z zborovodjo **Acom Šo-**

Cerkev Sv. Miklavža
Bohinjska Bistrica

je gospod župnik s svojimi sodelavci v s soncem obsijanem župnem vrtu gostil z lepim raznovrstnim pecivom, slaščicami in pijačo. Hvala jim za ta lepi sprejem in druženje, ki so nam organizirali.

Veliki aplavz za nastop našega pevskega zbora

Srečanje v moji deželi se je nadaljevalo od 14. uri na Ukancu v Bohinju, kjer so se Bohinjci pokazali kot zelo dobri domačini.

Po pozdravni besedi županje Bohinja gospe **Evgenije Kegl Korošec** in predstavniki organizatorja srečanja, se je začel kulturni in zabavni program, ki so ga izvedle izse-

povim, in naš pevski zbor Kredarica z zborovodkinjo **Suzano Gros**. Naš pevski zbor je prišel na gledališki oder v lepih slovesnih oblekah, pred njimi pa je hodil deček **Dušan**, naša maskota, s slovensko zastavo s katero je mahal ves čas petja zbora. Zbor je pod vodstvom naše zborovodkinje **Suzane Gros** in klavirsko spremljavo **Jožeta Riterja** zapel dve pesmi: Po jezeru bliz Triglava in Venček ljudskih pesmi. na prošnjo voditelja programa pa so zapeli Zdravljico - himno Republike Slovenije ob spremstvu številne publike. Lep nastop je imel naš kvartet s pesmijo **Kraški fantje**. Nastop našega zbora se je končal s pesmijo Slovenija, od kod lepote tvoje. Zapeli so jo tudi vsi prisotni, zbor pa je pobral velik aplavz. Zares impresivno!

Piknik kosilo

Organizatorji so poskrbeli, da nihče ne ostane lačen. Za vse je bilo dosti grilanega mesa, klobas, čevapčičev, pijače. Vsak je dobil žeton za jed in pijačo in si je zbral, kar je hotel. Vreme nam je bilo naklonjeno in v naravi nam je bilo zares lepo. Kratek ogled Bohinjskega jezera, hrepeneči pogled na Vogel in ostale vrhove... Dan smo končali s

/Gorenjski gles, Kranj, julijs 2006 leta/

kratkim ogledom Bleda in z blejskim kremšnitami. Spet smo v avtobusu, utrujeni ampak zadovoljni in srečni, ker je naš zbor in kvartet s svojim petjem opravičil vabilo za

in se zabavali. Jutri potujemo v Novi Sad.

Slovenija od kod lepote tvoje

Na poti za Novi Sad je kratko zadrževanje v Ljubljani: ogled tromostovja, slikanje

gostovanje na jubilarinem 50. srečanju v moji deželi.

V Dijaškem domu so starejši odšli počivati, mlajši pa so si še malo ogledali Kranj

pri Prešernovem spomeniku... TV "spremljevalci" iz APOLO televizije so se trudili in veliko snemali. Naredili so zanimivo reportažo in jo v treh nadaljevanjih že več-

HVALEŽNOST CONTINENTAL BANKI NLB GROUP

Za realizacijo potovanja v Slovenijo na Srečanje v moji deželi, smo hvaležni Continental banki NLB GROUP, posebej gospodu **Pavlu Martinuču**, ki so nam donirali 150.000 dinarjev, cela pot pa nas je koštala 187.500,00 dinarjev. V imenu našega Društva se je naš predsednik Albert Kužner zahvalil za donacijo in priporočil Društvo za kakršnokoli sodelovanje.

krat prikazali na TV APOLO v oddaji "Evo nas kod vas". Na raspolaganju imamo tudi 3 CD-ja tega dogodka. Iz Ljubljane nas je pospremila sonce. Po dolgotrajnem potovanju smo spet v Novem Sadu, kjer dežuje. Vseeno, nihče se ne pritožuje, srca in oči so nam polni lepih slik in dogodkov s Srečanja v moji deželi. Spet vprašanje in pesem Slovenija. od kod lepote tvoje?!

Zlatica Radisavljević

Foto: **Albert Kužner**

ZAKON O ODNOSIH REPUBLIKE SLOVENIJE S SLOVENCIMAZUNAJ NJENIH MEJA

Po skoraj petnajstletnem prizadevanju smo končno dobili zakon, ki naj bi vsaj nekoliko opredelil mesto in vlogo Slovencev po vsem svetu. Imeli smo določen občutek da so izseljenstvo, zdomstvo in zamejstvo neko nujno zlo, o katerem ni dobro preveč govoriti. Drugače si ne moremo predstavljati dejstva, da smo toliko let čakali na zakon, ki naj bi vsaj nekoliko opredelil pravice in dolžnosti v odnosih med državo Slovenijo in njenimi rojaki po svetu. Ali ta zakon, ali je s tem država ustvarila pogoje za nek normalen dialog z nami, vse to bomo še videli, ko ga bomo počasi spravljali v življenje in prakso.

Tukaj je izbrano področje in členi, ki so bolj pomembni za naše življenje.

Uvodne odločbe

1. člen

/1/ Ta zakon ureja odnose Republike Slovenije s Slovenci, ki živijo zunaj meja in določa pristojnosti, ki jih imajo na tem področju organi Republike Slovenije.

/2/ Zakon ureja tudi status Slovencev brez slovenskega državljanstva in repatriacijo.

3. člen

Zakon se nanaša na Slovence v zamejstvu in po svetu:

- z državljanstvom Republike Slovenije;
- s statusom Slovencev brez državljanstva Republike Slovenije:

- brez državljanstva Republike Slovenije in brez statusa.

Temeljna načela

5. člen

/1/ Slovenci v zamejstvu in po svetu so enakovredni del enotnega slovenskega naroda.

/2/ Republika Slovenija je matična država vseh Slovencev zunaj njenih meja in tudi država zaščitnica avtohtonih slovenskih narodnih skupnosti v sosednjih državah.

6. člen

(1) Območje sosednjih držav, kjer prebiva avtohtona slovenska narodna skupnost, in Republika Slovenija tvorijo skupni slovenski kulturni prostor.

(2) Prizadevanje za ohranitev in okrepitev slovenstva v skupnem slovenskem kulturnem prostoru sodi med poglavitne naloge Republike Slovenije.

7. člen

Skrb za Slovence v zamejstvu in po svetu je neličljiv in bistven del zunanje politike Republike Slovenije.

Nosilci

Poglavitna nosilca sodelovanja med Republiko Slovenijo ter Slovenci v zamejstvu in po svetu sta:

- Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu in
- Komisija Državnega zbora Republike Slovenije v zamejstvu in po svetu.

Status Slovencev brez državljanstva

58. člen

Republika Slovenija je matična domovina vseh Slovencev, zato tudi Slovencev brez slovenskega državljanstva na svojem ozemlju priznava poseben status, ki imetnikom zagotavlja posebne pravice in ugodnosti.

59. člen

Status Slovencev brez državljanstva Republike Slovenije lahko pridobi tisti posameznik:

- ki je slovenskega rodu (slovenskega porekla);
- ki je aktiven v organizacijah Slovencev zunaj Republike Slovenije, ali je aktivno povezan z Republiko Slovenijo;
- ki ne pripada društvom, strankam in drugim organizacijam, ki nasprotujejo mednarodno-pravnim, ustavnim in zakonitim pravicam Slovencev v zamejstvu oziroma aktivno delujejo zoper ustavno ureditev Republike Slovenije in
- kateremu državljanstvo Republike Slovenije ni bilo odvzeto po določbah zakona, ki ureja državljanstvo Republike Slovenije.

To so nekatera zanimiva poglavja, obstojajo še poglavja o načinu osnovnega sodelovanja RS s Slovenci zunaj njenih meja na področju kulture, posebno na ohranjanju slovenskega jezika in izobraževanja ter posebno poglavje o repatriaciji in pogojih za repatriacijo.

Povzetek Zakona priredil po mesečniku NAŠA LUČ št. 6/2006 Albert Kužner

LILI NOVY

(1885-1958)

Lili Novy sodi med umetnice, katerih miselni svet je izoblikoval kulturni prostor srednje Evrope. Njena pesniška pot se je začela v nemškem jeziku. Čeprav je pesniški nemški opus pomemben tudi v kontekstu moderne avstrijske lirike, pa je doživljal manj naklonjeno usodo kot kasnejše pesnenje v slovenščini. Utemeljila je moderno slovensko žensko liriko. Je pesnica dveh svetov, njena ustvarjalna pot je pot dveh jezikov, ki izhajata iz različnih kulturnih tradicij, in sta si bila zaradi zgodovinskih okoliščin dolgo časa tuja in nasprotna. Lili Novy je bila hči avstrijskega plemiča G. Haumedra in bogate slovenske meščanke L. Ahačič. Ko se je družina iz Gradca preselila v Ljubljano so ji omogočili zasebno šolanje v modernih in klasičnih jezikih. V nemščini in francoščini je pisala že pred poroko s češkim častnikom (ohranjena je rokopisna zbirka Lillys Gedichte, 1929) in se uveljavila z objavami v reviji Westermanns Monatshefte. V začetku 30. let prejšnjega stoletja pa se je povezala s slovenskimi literati in v nemščini prevajala Županciča, Murna, Ketteja, Cankarja in Gradnika (Blatter aus der slowenischen Lyrik). Prešerna (Gedichte) in pesnice (Jugoslawische Frauenlyrik, 1933). Prvo slovensko pesem, sonetno polemiko z B. Voduškom, je objavila v Hramovih zapiskih, nato je pesmi pošiljala v revijo Modra ptica in Sodobnost. Prvo zbirko Temna vrata (1941), opremljeno z lesorezi Božidarja Jakca ji je pomagal urediti prijatelj Josip Vidmar. Udeleževala se ljubljanskega literarnega življenja, pisala v kavarnah na razrezane papirnate vrečke, preživljala pa se je z vodenjem mlekarne na Starem trgu v Ljubljani in šele po drugi svetovni vojni zaposlila kot lektorica pri Državni založbi Slovenije. Tudi drugo zbirko Oboki (1958), zbrano iz objav v Naši sodobnosti in rokopisov, je uredil Vidmar, sama pa je poskrbela za izdaje otroških pesmi in igrice. Njena klasično oblikovana, motivno bogata in tematsko moderna, erotična, poetološka in bivanjska lirika je nastajala zunaj sočasnih literarnih tokov, bolj v stiku z evropsko pesniško klasiko in modernizmom.

MORDA

**Morda te bom pozabila,
ne molim zate več vsak dan,
bolesti že pojema sila,
ko me srečavaš in preziraš
in bogve kam oči upiraš,
ves tuj in mrzel in vzravnán.**

**Morda te bom pa pozabila,
ne gledam več te vsako noč
in tista sreča je minila,
ki v mislih nate mi cvetela
kot roža žlahtna je in bela
in me tešila je nekoč.**

**Morda te bom pa pozabila,
samo sedaj to še ne gre.
Morda mi prej bo ura bila
in me vodila pot pogreba
tja, kjer nam ni ničesar treba,
kot hladne zemlje na srce.**

(*Temna vrata, 1941*)

SREČANJE

Ko vliva se v čas pomladi
veter južno in mehko,
da drevesa vsa v nasladi
gole veje dvigajo
in da zvezde vro velike
nebu črnemu iz dna,
takrat čutim s tisto stike,
ki sem včasih jaz bila.

Nekaj se mi v srcu giblje,
mračno, divlje in močno.
Veter, ki drevesa ziblje,
drami tam, kar spi, tako.
Nekaj hoče se spostiti,
kako bi ujeta zver
skušala se spon znebiti
in zbežati v ta večer.

Vse mi diha, vse me vabi,
da srce mi zagori!
Ta, ki mrla je v pozabi,
Ta me gleda, ta živi!
Z njo se čudežno srečujem
in v šumečo noč hitim,
da se z njo na svetu tujem
spet posestrim in spojim.

(*Temna vrata, 1941*)

KOT LIST

**Kot list, v jesenskem vetru gnan,
tako bežin iz dneva in dan.
Nemir, ki veje vsepovsod,
mi venomer veli: odtod!
V katero se obrnem smer,
obstanka zame ni nikjer.**

**A včasih vljuje v pozno noč
se glas, milo šepetajoč,
svečava bela zagori-
srce pozna, zakaj trpi,
zakaj od želje in gladu
ne najde si nikjer miru:**

**Še mi srce je list labak,
ki ga vrtinči bežni zrak;
ne mara biti še težko,
ne mara pasti na zemljo,
napiti sokov se iz dna,
solza ni znoja slanega.**

**In le ni druge pomoči,
kot da srce se zapusti,
se razdeli kot list na dnu
v jeseni pozne tihem snu
in, drugim hrana, drugim last,
se izgubi v veliko rast.**

(*Temna vrata, 1941*)

VRNITEV

Nekoč sem v tisti medli uri,
ko ni več noč, a ni še dan,
odprla v svojo sobo duri,
stopila v topel zrak in znan.
Napol žareča sem od sreče,
Nopol potrta od vesti
Zagledala blazine speče,
Odeje še brezbarvni sij.

In čudno - kot bi tam ležala
ta, ki je zdaj prišla nazaj,
sem kakor v steklu ogledala
na mah uzrla se tedaj.
Pred mano sanjala je žena,
ne mlada več, ne stara še,
z izrazom, kot da zatopljena
v zaraščen vrt izgublja se.

K vodnjaku, ki zasut sameva
in mu bršlin, temno tekoč,
šumi in ga spominja speva,
ki ga je curek pel nekoč,
k vodnjaku temu je hodila,
da tih gledala bi vanj,
ta žena v snu in se gubila
po potih mojih lastnih sanj.

A že začela je svetloba
naraščati kot tok vode,
preplavljena bila je soba
z valovi žalostnega dne.
Bridkost mi je srce prevzela,
v blazine se spustila sem,
prikazni, ki je zadržela,
jokaje vrgla se v objem.
(*Temna vrata, 1941*)

UMRETI

**Umreti je velika stvar,
skrivnost, bridkost, sladkost.
Živeti: kruh in vina v dar,
umreti: žrtveni oltar,
gromada, noža ost.**

**Kot bi se lotil Abraham
Še enkrat Izaka,
boš ležal zvezan, tih in sam,
v nagoti, ki te je bo sram,
in čakal angela.**

**Skoz onemelost vseh stvari
boš čul njegov prihod.
Otel te bo z roko osti,
prevel s perotmi do kosti
trpeči ti život.**

**Njegovih črnih las oblak
ti bo prekril oči.
Zavil te z njimi v mrak mehak,
pretrgal, kakor zelen slak,
ti trde bo vrvi.**

**Lase bo vrgel spet nazaj,
nebo ti bo odkril,
s teboj zapustil temni kraj.
V neskončno valujoč sijaj
se boš tedaj rodil.**

(*Temna vrata, 1941*)

Prilagodila: Angelca Arandjelović

STANISLAVA JATIĆ, AKADEMSKA SLIKARKA - KOSTUMOGRAFINJA

V začetku septembra je ena naša zelo aktivna članica imela rojstni dan - 87-ti. Z iskrenimi čestitkami sem jo zaradi tega poiskala, da vam jo predstavim.

Stanislava Jatić, akademska slikarka-kostumografinja v Srbskem narodnem gledališču v Novem Sadu do 1970. leta, od tedaj pa do 1996. leta kot gostja upokojenka istega gledališča.

Bi mi, prosim, povedali nekaj o sebi?

Rojena sem v Ljubljani 1919. leta. Osnovno šolo, nižjo gimnazijo in štiriletno Žensko obrtno šolo sem končala 1938. leta v Ljubljani. Moram poudariti, da mi je bila Ženska obrtna šola osnova za moj poznejši poklic kostumografinje. Moj mentor na tej šoli je bil profesor in akademski slikar Mirko Šubic, ki me je odkril kot dobrega risarja in me usmeril na načrtovanje modelov, kar se je tudi 1938. leta končalo z razstavo mojih načrtov modernih kostumov na koncu šolskega leta na tedanji Tehnični srednji šoli. To jesen sem odšla v Prago (Češka) kjer sem želela, da se izpopolnim v svoji stroki, ampak mi je vojna preprečila načrte, izgubila sem deset let. Svoj študij sem mogla nadaljevati šele 1948. leta v Beogradu na Akademiji primenjenih umetnosti, kjer sem diplomirala 1952. leta.

V septembru 1938. leta sem se vrnila domov, ker je Češki pretila nevarnost nemške okupacije. Nisem vedela, kako naprej, pa sem se odločila, da končam enoletno prakso v enem modnem salonu v Ljubljani. Tako sem decembra 1939. leta opravila mojstrski izpit za modno šiviljo. Izgledi za nadaljno šolanje niso bili nikakršni. Zaposlila sem se v salonu Živke Severjeve. Tedenska plača je tedaj bila 120 dinarjev. Fizično sem izdržala samo nekaj mesecev. Vendar sem se jeseni 1940. leta vpisala v enoletni trgovski tečaj in ko sem ga končala, je Slovenija že bila pod italijansko okupacijo. Kaj pa sedaj? Morala sem si zaslužiti za življenje. Šivala sem znanam in aktivistkinjam za denar, za živila ali za točke za oskrbovanje. Obenem sem sodelovala v gibanju OF (osvobodilna fronta) in bila februarja 1945. leta aretirana. Osvoboditev, 9. maja sem dočakala pretrepna, posledice niso izostale.

Nova oblast mi je zaupala jeseni 1945 osnutek velike krojaške delavnice AFŽ v Gradšču-Ljubljana. a prvega januarja pa me Ministrstvo industrije in rudarstva postavilo za pogodbeno strokovno učiteljico z ZOŠ, kjer sem vodila tečaje krojenja za žene. Paralelno sem bila postavljena tudi za honorarno strokovno učiteljico v Šoli oblačilne obrti pri Sv. Jakobu. Avgusta 1947 je sledila predstavitev za upravnika Ženske obrtne šole v Idriji (po vojni pripojeno) Slovensko primorje Cona B.

Po odločbi CK Slovenije in Ministrstva industrije in rudarstva sem 5. decembra 1949. leta poslana v Beograd na dolžnost referenta za strokovne šole pri Komiteju za šole in znanost FNRJ, kjer sem ostala do 28. februarja 1948. leta. Vedela sem, da se moje kvalifikacije

za to mesto na katerem sem se znašla s stekanjem okoliščin niso zadostne. Tedaj se mi je ponudila priložnost, da zaokrožim svoje izobraževanje na Akademiji primenjenih umetnosti na oddelku kostumografije, kjer sem diplomirala 1952. kot štipendistka istega komiteja. Tako se mi je izpolnila življenska želja, da bo risanje moj poklic.

Kot študent Akademije sem se udeležila treh velikih ekskurzij. S teh potovanj sem zbrala dovolj materiala za štiri velike knjige (fotografije, ornamenti s freske freskarni motivi). Ves ta material se sedaj nahaja v Gledališkem muzeju v Novem Sadu.

1952. leta ni bilo prostega mesta v Ljubljanskih gledališčih pa sem sprejela ponudbo Srbskega narodnega gledališča, ki je tedaj iskalo kostumografa na Akademiji. V SNP sem načrtovala kostume za igralce v Drami, pevce v Operi in plesalce v Baletu.

Za svoje delo sem prejela več nagrad in priznanj, med katerimi so najpomembnejša "Oktobrska nagrada mesta Novega Sada" 1971 in 1983 nagrada "Oslobodjenja Vojvodine".

Poleg raznih gostovanj doma in v tujini beležim tudi dve gostovanji, eno v Mariboru in drugo v Ljubljani, kar mi je še posebej drago.

Leta 1953 so se v Novi Sad preselili tudi moji starši.

1955. leta sem se poročila. Moj soprog Stevan Jatić je bil sekretar Kulturno prosvetne zajednice Vojvodine čigar delokrog so bila amaterska gledališča naroda in narodnosti APV.

1956 se nama je rodil sin Branislav.

Vaše zveze s slovenstvom?

Moje zveze s Slovenijo so bile vsa leta čisto privatne, sorodniki, znanci, prijatelji in to ob počitnicah.

Kakšne težave ste imeli pri svojem delu?

Na težave pri delu bi omenila samo obseg dela, ki sem ga opravljala za Opero, Dramo in Balet, kajti premier v eni sezoni je bilo od 10 do 16, vse skupaj je bilo treba opremiti preko 300 predstav. Dolžnost mi je bila nabava materiala in nadzor realizacije kostumov po načrtih v delavnicah SNP in udeležba na generalnih probah.

Mi lahko poveste kakšno zanimivost?

Vprašate za zanimivost? V gledališču je vse zanimivo. Razgovori z režiserji, sodelovanje z igralci, delo v tehniki, kritike, reakcija publike.

Zelo pomembna je Vaša pomoč pri pripravi prireditev. Vaši nasveti kot strokovnjakinje so dragoceni. Kaj menite o tem delu?

Pomoč pri pripravi prireditev mi je zadovoljstvo če s svojimi nasveti pripomorem v realizaciji nastopa Društva. Veselim se vsaki prireditvi še posebno, če je dobro obiskana.

Sodelovali ste na razstavah "Slovenija od kod lepote tvoje" dvakrat, imeli pa ste tudi samostojno razstavo. Kakšne ekspozite ste razstavljali?

Razstavljala sem načrte za gledališke kostume za predstave, iz raznih časov in dežel. To so bila zanimiva potovanja skozi čas.

Vidimo Vas pri urah slovenskega jezika in takrat smo zelo veseli. Vemo da bomo poslušali tudi ono, česar ni v naših knjigah, ono iz Vašega življenja, ter marsikatero staro lepo slovensko besedo, šego in navado. V katerem izviru je ta energija?

Ure slovenskega pouka so sedaj za mene družabno srečanje, kjer se včasih tudi nasmemo, če kakšno uganemo ob dvojinah in množinah.

To je neizcrpna ljubezen do kracije.

Lep dogodek v Vašem življenju?

Najlepši dogodek v mojem življenju je bil sprejem na Akademiji.

Vaš nasvet za dolgo in kreativno življenje?

Disciplina.

Društvo Slovencev "Kredarica" in Vi. Kaj bi spročili članom Društva?

V Društvu Slovencev "Kredarica" sva se s sinom vključila leta 2000. Od tedaj sem redno prisotna na vseh srečanjih in seveda, enkrat na teden obiskujem tudi ure slovenskega jezika, kajti veliko stvari je novih v slovenskem jeziku od tedaj, ko sem zapustila Slovenijo. Članom Društva bi svetovala, da tudi v bodoče negujejo slovensko besedo in druženje.

Tako bogato in plodno življenje gospe Stanislave Jatić zasluži posebne čestitke in želje od srca, da se še dolgo nadaljuje.

Pogovor vodila:
Marija Lovrić

ALERGIJA, BOLEZEN SODOBNEGA ČLOVEKA

Alergija (allios - spremenjen, ergon - reakcija) je nagnjenost nekaterih oseb, da v kontaktu z nekaterimi snovmi iz zunanjega okolja reagirajo neustrezno - burno.

Pogostost alergijskih bolezni se značilno povečala zadnjih 50 let, točneje pri osebah rojenih po 1960. letu. S tem je prišlo do velikega zanimanja znanstvenikov različnih profilov za tovrstne bolezni zadnjih desetletij. V alergijske bolezni štejejo bolezni respiratornega trakta, alergije na hrano in atopijski dermatitis (kožna forma). Daleč najbolj pogoste oblike alergije so alergijske bolezni dihalnih poti, bronhijalna astma in alergijski nahod (rinitis). Vzroki povečanja obolelih v zadnjem času niso popolnoma znani, obstaja stališče, da je povečana izpostavljenost zunanjim vplivom, pa tudi notranjim dejavnikom, kot je zmanjšana stimulacija imuniteze zelo pomembna. Svetovna zdravstvena organizacija je leta 2004. prišla do podatka, da okoli 300 milijonov ljudi vseh starostnih dob ima bronhijalno astmo, z tendenco rasta števila obolelih. Alergijski nahod se pojavlja približno trikrat bolj pogosto kakor astma. Zelo pogosto je ista oseba bolna z alergijskim nahodom in astmo, pri tem, da se simptomi nahoda pojavljajo več let pred simptomi astme in to bolj pogosto kot osebe, ki so alergične na grinje in hišni prah.

Hipokrat je prvi postavil definicijo astme: "Astma" je stanje v katerem trpijo pljuča in vsi ostali organi, ki pomagajo". Danes je ta definicija precizirana in razširjena. Astmatični napad spremlja občutek dušenja, primanjkljaj zraka, kašelj (posebno ponoči in zjutraj), dihanje, ki ga je slišati in žvižganje ob dihanju, ki ga spremlja vznemirjenost. Bronhijalna astma je zelo resna bolezen, ki je lahko tudi usodna. V slučaju pravilnega in rednega zdravljenja se s to boleznijo lahko živi, dela pa tudi rojeva. Alergijski nahod se javlja kot sekrecija iz nosa, občutkom zamašenosti in srbenje nosa, kar onemogoča ncovirano dihanje in ga pogosto spremlja glavobol. S časom prihaja do slabšanja občutka za vonj. Bolezen ne ogroža življenje, v veliki meri pa poslabša njegovo kvaliteto. To so hronične bolezni, ki zaradi svoje pogostosti v veliki meri vplivajo na kvaliteto življenja, delavno sposobnost, pa tudi invalidnost, posebej se ko gre za bronhijalno astmo.

Alergija je pogosto nasledna, s tem je pogojena nagnjenost osebe, da v kontaktu z materijami iz zunanjega okolja reagira burno - neodgovarjajoče. Vsi ljudje imajo specialne beljakovine, imunoglobuline, imenujejo se antitelesa, njihova količina je pri osebah nagnjenim k alergiji veliko večja. Alergeni so materije iz zunanjega okolja, ki aktivirajo imunološki sistem. Od mesta vezanosti antiteles in antigena so odvisni tudi simptomi bolezni (nosna sluznica, pljuča, koža, gastrointestinalni trakt). Alergijska astma in rinitis najpogosteje nastajajo na alergene, ki vdihujemo (polen trave, drevesa, korona, hišni prah, plesni, grinje, dlake). Simptomi alergijskega nahoda so lahko prisotni tekom celega leta, ali pa periodično ob cvetenju določenih rastlin, torej pogosteje po mladi in poleti.

V vseh primerih alergijskih bolezni je potrebno postaviti čimprej pravilno diagnozo zaradi uspešnega zdravljenja. V primeru nahoda, razen tipične klinične slike, se pacientu izdelajo laboratorijske analize in preizkusi na koži. Pri astmi pa tudi pljučne funkcije, kazatelji vnetja in antiteles iz skupine IgE.

Pri vsaki bolezni, posebej se pri opisanih primerih, je posebej pomembna preprečitev. V kolikor je alergijska reakcija na cvetni prah pacienta je potrebno ali odmakniti iz tega okolja, kar je občasna mera, ali odstraniti cvetni prah, kar je bolj dolgotrajno ampak tudi težje. Pri nas je v zadnjih nekaj let akcija uničevanja ambrozije, ki veliko pomeni tistim, ki so alergični na cvetni prah te rastline. Tako je potrebno izogibati se živalskim dlakam, perju, grinjam in vsem ostalim kjer koli je mogoče. Sodobno zdravljenje podrazumeva imunoterapijo, ki se je pokazala kot zelo učinkovita in v zadnjem času zelo udobna pa tudi adekvatna zdravila, ki jih mora predpisati zdravnik, strokovnjak iz tega področja.

Prof. Dr. Marija Vindiš-Ješić,
Internista - kardiolog

Prevedla: **Ljudmila Ivaz**

PODIPLOMCI IZ NOVEGA SADA V SLOVENIJI

Departement za geografijo, turizem in hotelirstvo iz Novega Sada, vsako leto za študente podiplomskih študijev organizira strokovne terenske vaje v inozemstvu. Telega leta je bil izbor Slovenija, kot rezultat vzpostavljenega strokovnega sodelovanja našega Departementa in Višje šole za gostinstvo in turizem na Bledu, Višje gostinske šole v Mariboru in Športnega centra "Pohorje". Posebej sta pomembna Športni center "Pohorje" in hotel "Bolfenk" za naše študente, ker so jim omogočili, v času minule zimske turistične sezone, opraviti svo-

turističnemu kraju s "pedigrejem" - Bledu. Duh aristokracijske tradicije je prisoten v arhitektonsko bogato očiuvanih hotelih in vilah z začetka 20. stoletja, ki obkrožajo jezero. a zelo impresivno pa deluje tudi Blejska trdnjava, nastanjena ob robu skoraj vertikalnega kamnega odseka okoli 100 m nad jezerom.

Nedaleč Blejskega se nahaja tudi Bohinjsko jezero, nad njim pa se vzdiguje Vogel s svojih 1.040 m višine do katerih vozi hitra gondola.

Poleg planinskih pejsažev in širokih vidikov na Alpe,

Vhod v Logarsko dolino

jo strokovno prakso in si pridobiti nova znanja ter izkušnje iz turizma in gostinstva.

Študenti podiplomci so v spremstvu svojih profesorjev in asistentov v mesecu maju preživeli šest nepozabnih dni na potovanju skozi Slovenijo in spoznali, da Slovenija neguje svoje naravne in kulturne vrednosti, kot najpomembnejše turistične resurse in zapisuje pomembne rezultate ob turistični mapi sveta. Študenti so poleg pomembnih turističnih vrednosti, ki so jih obiskali, bili impresionirani tudi s samimi Slovenci kot prijaznimi gostitelji.

Obisk Slovenije se je pričel na Ormožu, majhnem mestecu ob Dravi v bližini hrvaške meje, ki je znano po dveh dvorcih spremenjena v muzeja: dvorec Velika nedelja in dvorec Ormož.

Športni center "Pohorje" in hotel "Bolfenk" sta bila dva dni izredna gostitelja študentom, kjer so se spoznali z delom tega Centra in številnim turistično-gostinskimi možnostmi, ki jih on nudi turistom po zimi in poleti. Posebej je bil upečatljiv Adrenalinski park, ki nudi številne oblike vznemirljive zabave: sankajska steza in tirihi poleti, kadar ni snega, jahanje, gorsko kolesarjenje, paraglajding in prosto vzpenjanje ob specialnih, skoraj vertikalnih, lesenih zidovih. Številnim udeležencem mednarodnih kongresov ali ljubiteljem toplje svojo eleganco in konfor hotel s pet zvezdic nudi wellness hotel "Habakuk" v podnožju Športnega centra "Pohorje".

Na oboku Pohorja nahaja se Maribor, z ohranjenim starim mestnim jezgrom in naravnim kuriozitetom-najstarejšim trsom vinske trte na svetu - stare trte", ki živi že 400 let. Okolica Maribora je prepoznavljiva tudi po številnih vinogradih, vinskih kleteh in vinskim turam, ki se v obilju nudi turistom.

Obisk Velenju nas je odpeljal 175 m izpod površine zemlje v zapuščenno rudarsko okno, preurejeno v multi-medijalni muzej, v katerem so plastično prikazani pogoji dela in življenja rudarjev od njihovih začetkov do danes. V času obhoda smo imeli pauzo za rudarski obed, ki je bil kifelj in mastna rudarska klobasa z gorčico.

Naravne lepote Slovenije so številne, posebej impresiven vtis je na vse pustila Logarska dolina obkrožena s strmimi pobočjem Savinskih Alp.

Obisk Sloveniji ne bi bil popoln brez obiska staremu

so podiplomci imeli priložnost pokukati v svet pod zemljo, v nadalječ znamenite in turistično urejene votline: Postojnsko jama in Škocjanske jame.

Medtem ko je Postojnska jama prilagojena obiskovalcem vseh starosti, od otrok do starejših, je Škocjanska jama pravi izziv za turiste boljše kondicije. kajti obisk traja več kot eno uro po strmih in spolzkih stezah s slabo razsvetljavo in oglušujočim hukom reke, ki teče pod ambisom v globini 40 m.

Po končanem ogledu podzemnega sveta teme v jama, nas je pot odpeljala do sončnega Primoja izpoljenega vonjem morja: Piran in Portorož. Simpatična mediteranska mesta ozkih ulic, starih kamnitih zgradb, ki se vrstijo ob slovenski obali dolgi 46,6 km, so bila prava osvežitev za vse.

Ostalo je še samo, da se seznanimo s prestolnico Ljubljano.

Ljubljana je staro mesto, ohranjene arhitekture 19. stoletja in podoben je večini naših mest iz avstro-ogrskega obdobja urbanizma. Reka Ljubljanica teče skozi mesto in po urejenosti obale spominja na Pariz in Seno. s turistično ladjo pa si je mogoče ogledati Ljubljano z reke.

Iz Ljubljane nas je pot vodila nazaj v Srbijo, o prijetnem doživljanju pa se je pripovedovalo še dolgo tudi po prehodu meje.

Na ta način je zaokrožena pripoved o mali deželi (20.253 km²) na stiku Srednje Evrope in Balkana, ob robu Panonske nižine, ki nam je dočarala več kot kontrastne predele ravnine, Julijskih Alp, obod Dinaridov in Jadranskega primorja. Na prostoru nekaj manjšem od Vojvodine smo izmenjali kontinentalno, planinsko in primorsko klimo, plezali na zasnežene planinske vrhove, pokukali v globino zemeljske notranjosti in se sončili na toplem Jadranu.

Potovanje je bilo več kot uspešno, Slovenija pa je kot turistična destinacija opravila domneve, da je na poti, da postane turistična veselisa jutrišnjice.

Mr. Nevena Čurčić

Departement za geografijo, turizem in hotelirstvo
Prirodno-matematična fakulteta
Novi Sad

Prevedla: **Marija Lovrić**

PRI MOJI SESTRIČNI

Moja sestrična Tanja živi v Lokavcu, malo naselje blizu Lenarta, na severo-vzhodu Slovenije. Naselje Lokavec je zelo lepo urejeno. Skoraj vsaka hiša ima velik zelen travnik in lepo živo mejo. Pravi raj za oči. Zato pa pravijo, da je Slovenija "zeleno dežel".

Moja sestrična živi v lepi hiši in ima veliko dvorišče. Pred hišo je moja teta Marjetka posadila veliko različnih rož, ki cvetijo celo leto in njihova živopisnost naredi zelo prijetno atmosfero. Živahno atmosfero naredi tudi njihov veliki črni pes Reks, ki je zelo razigran, skače po dvorišču sem ter tja in veselo laja. Največje veselje pa mu predstavlja, ko mu daš svežo kumarico, čeprav so psi najbolj srečni, ko dobijo kost, ali mu pustiš, da se uleže na tvoje noge. V dvorišču imajo tudi lepo urejen vrt z različno zelenjavo in mlada drevesa, katerih sadeži zelo dobro rodijo. Mi se vedno radi pogostimo z domačimi sladkimi sadeži. Na mehki zeleni travi so postavili mrežo za odbojko, tako da se ob lepem vremenu obvezno igra odbojka, vedno moški proti ženskam.

Ko se zbere vsa družina, se tudi spiše kakšen kozarček lepega rdečega domačega vina. Njihova družina in jaz tudi imamo radi živali, zato je prava sreča, da je hiša blizu gozda. Pri njih lahko srečaš lepe gozdne živali, kot so zajčki, ježki in mlade srnice. Zjutraj, ko vsi skupaj pijemo kavo zunaj na balkonu, pogled pada na velike zelene krošnje visokih dreves. Počutiš se, kot da bi bil del narave. Vse kar slišiš je šum zelenih krošenj in žvrgolenje vrabčkov. Včasih pa glasbo narave prekine glasno Reksovo lajanje.

Vedno ko pridem k moji sestrični, se počutim zelo dobro in se lepo spočijem.

Anita Nježić, slušateljica
dopolnilnega pouka slovenščine

IN MEMORIAM

S poštovanjem se bomo spominjali članice našega Društva, ki je umrla v septembru 2006. leta.

NADA GUCUNSKI,
roj. VOGLAR
(junij 1931 - september 2006)

Iskreno sožalje družini!

IZLET NA PALIČ

V soboto, 16. septembra ob 8. uri zjutraj smo se Slovenci iz Novega Sada napotili na izlet z avtobusom. Okoli 30 nas je bilo. Naš cilj je bilo Paličko jezero, kjer smo imeli

Ob vrnitvi domov smo se ustavili še v hotelu Fantast pri Bečuju na nekdanjem veleposestvu Bogdana Dundjerskega. Že od daleč, ko smo se približevali posestvu, smo

srečanje z Društvom iz Zrenjanina in Subotice. Bil je lep septemberski dan. Ne pretoplo, sicer malo vetrovno, saj je zjutraj kazalo celo na dež.

Prva postaja nam je bila Zobnatica. Razgledali smo si okolico in čakali Slovence iz Zrenjanina. Nato smo krenili

visoko iznad dreves videli obris prelepe bele stavbe, kar deluje zares veličastno. Ogleдали smo si še dvorsko kapelo in se v hotelu malo odpočili, zatem pa nadaljevali pot domov v Novi Sad, kamor smo prišli zvečer.

Nazaj grede smo poslušali pesmi našega zbora pa tudi sami zapeli.

proti Subotici, kjer so ostali Zrenjaninci, mi pa smo nadaljevali pot proti Ludoškem jezeru. Dve dobri uri smo posedeli pri ribiški koči, pili kavico, sok, kramljali, si ogledali okolico in že nas je čas preganjal, kajti ob enih smo imeli dogovor, da se s člani vseh treh Društev dobimo na Paličkem jezeru na skupnem kosilu ter se še malo družimo.

Za dobro počutje in organizacijo sta poskrbela Karmela in Srdjan. Oba sta dobro opravila svoji nalogi in obema hvala z željo, da nas še kdaj kam popeljeta.

Foto: Emil Volkar ml.

**Učenci dopolnilnega
pouka slovenščine**

SLOVENSKA RADIOTELEVIZIJA V APOLO CENTRU

Citiram drugi odstavek 30. člena "Zakona o odnosih Republike Slovenije s Slovenci zunaj njenih meja"

(1) Vsem zainteresiranim Slovincem zunaj Republike Slovenije, ki živijo na območju dosega satelitskega oddajanja oziroma sprejemanja signalov Radio Televizije Slovenije, je ta dolžna omogočiti sprejemanje svojih programov brez vsakršnih odškodnin, naročin ali drugih oblik plačevanja.

Kakor vidite ne kaže da bomo imeli kablovski kanal slovenske televizije in smo že po letnem planu načrtovali in zdaj instalirali satelitski prenos v naših prostorih v Apolu. Lahko gledamo **Prvi** in **Drugi** program Televizije Ljubljana in poslušamo **pet** radio programov slovenskega radia.

Menim da je oddaja "Pri Jožovcu z Natlijo", ki je vsakega petka ob 20. uri ena najlepših, ki se reprizira potem v nedeljo (13.20) in torek (11.30). Tu lahko gledamo in poslušamo vse znane in manj znane slovenske ansamble narodno-zabavne glasbe.

Dogovorili smo se, da se dobivamo vsak petek ob 20. uri in celo prej ter se ob poslušanju in gledanju družimo. Slovenski osrednji TV dnevnik je ob 19.00 uri. Tudi zanimiva in zabavna oddaja je ob nedeljah ob 20.00 uri "Pri nas doma", ki se reprizira v sredo po 11. uri dopoldan. Celoten program je razviden na teletekstu, za en teden vnaprej.

Sestajanje vsakega prvega petka v mesecu je očitno, glede na število prisotnih preživelo svoj čas, zato vas vabimo vsak petek na slovensko televizijo, o vseh stvareh se bomo pogovorili, če pa nas bo preveč se že znajdemo...

Albert Kužner, predsednik Društva Slovencev "Kredarica"

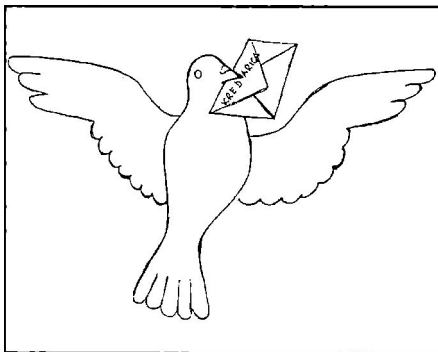
ČLANARINA IN OBVEŠČANJE

Dve stvari nam ne gredo najbolje?!

Uradno nas je na seznamu 657 članov, je pa težko pri zbiranju članarine.

Imamo svoj letni plan, kjer so predvidena sredstva iz članarine in se nam lahko zgodi, da ne bomo izpolnili vse zastavljenja naloge. Se razume, da vsak išče kakšen mo-

tiv za članstvo in se je treba odločiti posamično ali naj ostane član društva ali ne. V napisu o novem "Zakon o odnosih Republike Slovenije s Slovenci zunaj njenih meja" je jasno povedano, da bo potrebna določena aktivnost posameznika in zato bo potrebno, da vsak, ki se hoče vključiti v določila tega zakona, mora najti v Društvu in pokazati določeno aktivnost, ki mu bo potem potrebna kot določen pogoj. V Statutu piše, da se član lahko izključi, ko ne porav-

na članarino za več kot šest mesecev. Izključili smo vse, ki so dolžni za celo leto nazaj, to pa lahko naknadno poravnajo, ne bomo delali težave.

Drugi problem je obveščanje. V "klubu" imamo telefonsko tajnico. Ko pokličete številko 427 - 106 dobite osnovno obvestilo za naslednje aktivnosti, ki se bodo dogajale v Društvu (konzularni dan, izlet, uradne ure, koncerti v Novem Sadu, kak poseben TV program itn.), zato je treba vsaj enkrat na teden ali dva poklicati to številko. Skušamo tudi organizirati piramidno obveščanje za posebne razmere, na tem je delal naš sekretariat, ni pa dokončal delo. Težavo dela tudi veliko sprememb telefonskih števil, potrebno je vse preveriti in obnoviti.

Obveščamo vas, da so uradne ure v Klubu (Apolo centar, Trg slobode 3) vsakega ponedeljka in srede, od 15.30 do 17.30 ure. V tem času dela naša tehniška sekretarka Karmela Stanisavljević.

Albert Kužner

DOPOLNILNI POUK SLOVENŠČINE V NOVEM SADU

V šolskem letu 2006/2007 se je za pouk prijavilo 27 slušateljev. Nadaljevalcev-izpolnjevalcev je prijavljeno 12. Pouk imamo

vsak torek, in sicer med 17. in 20. uro.

Nadaljevalcev - začetnikov je 15. Zanje je pouk v ponedeljek in sredo od 18.30 do 20.00.

Pouk se odvija v prostorih kluba.

Če se še kdo želi prijaviti naj pride! Veselimo se vsakega novega sošolca!

Angela Arandelović, učiteljica dopolnilnega pouka slovenskega jezika

PRIPRAVA ZA PROSLAVO 10. OBLETNICE OBSTOJA DRUŠTVA SLOVENCEV "KREDARICA"

Na seji Izvršnega odbora 28.08.2006. je imenovan Organizacijski odbor za pripravo proslave 10. obletnice obstoja našega Društva: Albert Kužner, Rajko Marić, Srdjan Radaković, Emil Volkar, st., Mirko Pavlič, Zlata Radisavljević, Angela Arandelović, Zdenka Kolman, Danijela Janković, Marijana Gregl Bikar, Jugoslava Dobrosavljev, Ivan Zavrtnik, Franja Mihevc, Elza Ajduković, Milan Breberina, Suzana Gros, Zdenka Lukan, Marija Lovrić in Karmela Stanisavljević.

Za predsednika Organizacijskega odbora je izvoljen Albert Kužner, predsednik našega Društva, Rajko Marić pa predsednik Izvršnega odbora za namestnika.

Proslava bo v aprilu 2007. v Sinagogi. Za to priložnost bo napisana in tiskana monografija Društva, plakete in priznanja.

Zlatica Radisavljević

17. novembra 2006. ČETRTI KONCERT SLOVENSkih PESMI IN POEZIJE

Tradicionalni, četrti po vrsti koncert slovenskih pesmi in poezije, bo Društvo Slovencev "Kredarica" organiziralo 17. novembra 2006. v Sinagogi. Za nastop se že pripravljajo naš pevski zbor in učenci pouka slovnščine. Koncerta se udeležijo tudi gostje iz ostalih društev Slovencev iz Srbije, mogoče tudi pevski zbor "France Prešeren" iz Skopja. Na ta lepi dogodek so vabljeni vsi člani našega Društva in ostali meščani Novega Sada.

Zlatica Radisavljević

Bilten "Kredarica". Izhaja tromesečno. Uredniški odbor: Zlata Radisavljević, urednica, Marija Lovrić, Rajko Marić, Angela Arandelović in Albert Kužner, člani. Lektorica: Danijela Janković. Priprava tiska: Ljubomir Rakić. Tisk: SZR "MIVA" Veternik. Tiraž: 300 izvodov. Izvod brezplačen. Naslov uredništva: Društvo Slovencev "Kredarica", 21000 Novi Sad, Trg slobode 3. Telefon 021/427-106. WWW.KREDARICA.S5.COM. Rešenjem Pokrajinskog sekretarijata za informisanje broj 105-651-00104/2002-01 od 19. novembra 2002. godine, Bilten "Kredarica" je upisan u Registar sredstava javnog informisanja.